

॥ तैत्तिरीय संहिता ॥

॥ प्रथमः प्रश्नः ॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां षष्ठमकाण्डे प्रथमः प्रश्नः ॥

प्राचीनव॑शं करोति देवमनुष्या दिशो व्यभजन्त प्राचीं देवा दक्षिणा पितरः प्रतीचीं मनुष्या उदीचीं रुद्रा यत्प्राचीनव॑शं करोति देवलोकमेव तद्यजमान उपावर्तते परि श्रयत्यन्तरहितो हि देवलोको मनुष्यलोकान्नास्माल्लोकाश्चैतव्यमिवेत्याहुः को हि तद्वेद यद्यमुष्मिल्लोकेऽस्ति वा न वेति दिक्ष्वतीकाशान्करोति (१)

उभयोर्लोकयोरभिजित्यै केशश्मश्रु वपते नखानि नि कृन्तते मृता वा एषा त्वगमेध्या यत्केशश्मश्रु मृतामेव त्वचममेध्यामपहत्य यज्ञियो भूत्वा मेधमुपैत्यङ्गिरसः सुवर्गं लोकं यन्तोऽप्सु दीक्षातपसी प्रावेशयन्नप्सु स्नाति साक्षादेव दीक्षातपसी अव रुन्धे तीर्थे स्नाति तीर्थे हि ते ताम्प्रावेशयन्तीर्थे स्नाति (२)

तीर्थमेव समानानां भवत्युपोऽश्नात्यन्तरत एव मेध्यो भवति वासंसा दीक्षयति सौम्यं वै क्षौमं देवतया सोममेष देवतामुपैति यो दीक्षते सोमस्य तनूरसि तनुवं मे पाहीत्याहु स्वामेव देवतामुपैत्यथो आशिषमेवैतामा शास्तेऽग्नेस्तूषाधानं वायोर्वातपानमपितृणान्नीविरोषधीनाम्प्रघातः (३)

आदित्यानां प्राचीनतानो विश्वेषां देवानामोतुर्नक्षत्राणामतीकाशा

एतत्सर्वदेवत्यं यद्वासो यद्वाससा दीक्षयति सर्वाभिरेवैनं
देवताभिर्दीक्षयति बहिःप्राणो वै मनुष्यस्तस्याशनं प्राणोऽश्नाति
सप्राण एव दीक्षतु आशितो भवति यावानेवास्य प्राणस्तेन सह
मेधमुपैति घृतं देवानाम्मस्तु पितृणान्निष्पक्रम्मनुष्याणान्तद्वै (४)

एतत्सर्वदेवत्यं यन्नवनीतं यन्नवनीतेनाभ्यङ्क्ते सर्वा एव देवताः
प्रीणाति प्रच्युतो वा एषोऽस्माल्लोकादगतो देवलोकं यो दीक्षितो-
ऽन्तरेव नवनीतन्तस्मान्नवनीतेनाभ्यङ्क्तेऽनुलोमं यजुषा व्यावृत्त्या
इन्द्रो वृत्रमहन्तस्य कनीनिका परापतत्तदाञ्जनमभवद्यदाङ्के चक्षुरेव
भ्रातृव्यस्य वृङ्क्ते दक्षिणम्पूर्वमाङ्के (५)

सुव्य९ हि पूर्वम्मनुष्या आञ्जते न नि धावते नीव हि मनुष्या
धावन्ते पञ्च कृत्व आङ्के पञ्चाक्षरा पङ्क्तिः पाङ्क्तौ यज्ञो यज्ञमेवाव
रुन्धे परिमितमाङ्केऽपरिमित९ हि मनुष्या आञ्जते सतूलयाङ्के-
ऽपतूलया हि मनुष्या आञ्जते व्यावृत्त्यै यदपतूलयाञ्जीत वज्रं इव
स्यात्सतूलयाङ्के मित्रत्वाय (६)

इन्द्रो वृत्रमहन्त्सोऽ३ पोऽ३ भ्यग्मियत तासां यन्मेध्यं
यज्ञिय९ सदेवमासीत्तदपोदक्रामत्ते दर्भा अभवन् यद्दर्भपुञ्जीलैः
पवयति या एव मेध्या यज्ञियाः सदेवा आपस्ताभिरेवैनम्पवयति
द्वाभ्यां पवयत्यहोरात्राभ्यामेवैनम्पवयति त्रिभिः पवयति त्रयं इमे

लो॒का ए॒भिरे॒वैनं॑ लो॒कैः प॑वयति प॒ञ्चभिः॑ (७)

प॒वय॑ति पञ्चाक्षरा प॒ङ्क्तिः पाङ्क्तौ॑ य॒ज्ञो य॒ज्ञायै॑वैनम्पवयति
ष॒ङ्क्तिः प॑वयति षड्वा ऋ॒तव॑ ऋ॒तुभिरे॒वैनम्प॑वयति स॒प्तभिः॑ पवयति
स॒प्त छ॒न्दांसि॑ छ॒न्दोभिरे॒वैनम्प॑वयति न॒वभिः॑ पवयति न॒व
वै पुरु॑षे प्रा॒णाः स॒प्राण॑मे॒वैनम्प॑वयत्येक॒विंश॑त्या पवयति
द॒श ह॒स्त्या अ॒ङ्गुल॑यो द॒श प॒द्या आ॒त्मैक॑विं॒शो यावा॑ने॒व
पुरु॑ष॒स्तम॑परिवर्गम् (८)

प॒वय॑ति चि॒त्पति॑स्त्वा पुना॒त्वित्या॑ह॒ मनो॑ वै चि॒त्पति॑र्मन॒सैवैनम्प॑व
वाक्प॑तिस्त्वा पुना॒त्वित्या॑ह॒ वाचै॑वैनम्पवयति दे॒वस्त्वा स॒विता
पुना॒त्वित्या॑ह स॒वितृ॑प्रसूत ए॒वैनम्प॑वयति तस्य॑ ते पवित्रपते प॒वित्रेण॑
यस्मै॑ कम्पुने तच्छ॒केय॑मित्या॒हाशिष॑मे॒वैता॒मा शा॑स्ते॥ (९)

अतीकाशाङ्करोत्यवशयन्तीर्थे स्नाति प्रधातो मनुष्याणान्तद्वा आङ्क् मित्रत्वायं पञ्चभिरपरिवर्गमष्टाचत्वारिंशच्च॥

याव॑न्तो॒ वै दे॒वा य॒ज्ञाया॑पुन॒त॒ त ए॒वाभ॑वन् य ए॒वं वि॒द्वान्
य॒ज्ञाय॑ पुनी॒ते भव॑त्ये॒व ब॒हिः प॑वयित्वान्तः प्र पा॑दयति मनुष्यलोक
ए॒वैनम्प॑वयित्वा पू॒तन्दे॑वलोक॒मप्र॑ ण॒यत्य॑दी॒क्षित॒ एक॑याहुत्येत्या॒हुः
स्रु॒वेण॑ चत॑स्रो जुहोति दी॒क्षित॒त्वाय॑ स्रु॒चा प॑ञ्चमीं पञ्चाक्षरा प॒ङ्क्तिः
पाङ्क्तौ॑ य॒ज्ञो य॒ज्ञमे॒वाव॑ रुन्ध॒ आकू॑त्यै प्र॒युजे॒ऽग्नये॑ (१०)

स्वाहेत्या॒हाकू॑त्या॒ हि पुरु॑षो य॒ज्ञम॑भि प्र॒युङ्क्ते॒ यजे॑येति॒ मे॒धायै॑
मन॑से॒ऽग्नये॑ स्वाहेत्या॒ह मे॒धया॑ हि मन॑सा पुरु॑षो य॒ज्ञम॑भिगच्छ॒ति
सर॑स्वत्यै पू॒ष्णे॑ऽग्नये॑ स्वाहेत्या॒ह वा॒ग्वै सर॑स्वती पृथि॒वी पू॒षा वा॒चैव॑

पृथिव्या यज्ञम्प्र युङ्क्ता आपो देवीर्बृहतीर्विश्वशम्भुव इत्याह या वै
वर्ष्यास्ताः (११)

आपो देवीर्बृहतीर्विश्वशम्भुवो यदेतद्यजुर्न ब्रूयाद्विव्या
आपोऽशान्ता इमं लोकमा गच्छेयुरापो देवीर्बृहतीर्विश्वशम्भुव
इत्याहस्मा एवेनां लोकाय शमयति तस्माच्छान्ता इमं
लोकमा गच्छन्ति द्यावापृथिवी इत्याह द्यावापृथिव्योर्हि
यज्ञ उर्वन्तरिक्षमित्याहान्तरिक्षे हि यज्ञो बृहस्पतिर्नो हविषा
वृधातु (१२)

इत्याह ब्रह्म वै देवानाम्बृहस्पतिर्ब्रह्मणैवासमै यज्ञमव
रुन्धे यद्व्याद्विधेरिति यज्ञस्थाणुमृच्छेद्वधात्वित्याह यज्ञस्थाणुमेव
परि वृणक्ति प्रजापतिर्यज्ञमसृजत सौऽस्मात्सृष्टः पराङ्मस प्र
यजुरह्नीनात्प्र साम तमृगुदयच्छद्यदृगुदयच्छत्तदौद्ग्रहणस्यौद्ग्रहणत्वमृच

जुहोति यज्ञस्योद्यत्या अनुष्टुप्छन्दसामुदयच्छदित्याहुस्तस्मादनुष्टुप्
जुहोति यज्ञस्योद्यत्यै द्वादश वात्सबन्धान्युदयच्छन्नित्याहुस्तस्माद्द्वादश
दीक्षयन्ति सा वा एषर्गनुष्टुग्वागनुष्टुग्यदेतयर्चा दीक्षयति वाचैवेन
सर्वया दीक्षयति विश्वे देवस्य नेतुरित्याह सावित्र्येतेन मर्तो
वृणीत सुख्यम् (१४)

इत्याह पितृदेवत्यैतेन विश्वे राय इषुध्यसीत्याह
वैश्वदेव्यैतेन द्युम्नं वृणीत पुष्यस इत्याह पौष्ण्यैतेन सा वा

एषर्ष्वसर्वदेवत्यां यदेतयर्चा दीक्षयति सर्वाभिरेवैनं देवताभिर्दीक्षयति
सप्ताक्षरम्प्रथमम्पदमष्टाक्षराणि त्रीणि यानि त्रीणि तान्यष्टावुप
यन्ति यानि चत्वारि तान्यष्टौ यदष्टाक्षरा तेन (१५)

गायत्री यदेकादशाक्षरा तेन त्रिष्टुग्यद्वादशाक्षरा तेन जगती
सा वा एषर्ष्वसर्वाणि छन्दांसि यदेतयर्चा दीक्षयति सर्वेभिरेवैनं
छन्दोभिर्दीक्षयति सप्ताक्षरम्प्रथमम्पदं सप्तपदा शक्करी पशवः
शक्करी पशूनेवाव रुन्ध एकस्मादक्षरादनामप्रथमम्पदन्तस्माद्यद्वाचो-
ऽनामन्तन्मनुष्या उप जीवन्ति पूर्णया जुहोति पूर्ण इव हि
प्रजापतिः प्रजापतेराप्त्यै न्यूनया जुहोति न्यूनान्द्धि प्रजापतिः प्रजा
असृजत प्रजानां सृष्ट्यै॥ (१६)

अग्नये ता वृधात्वृचा सुख्यन्तेन जुहोति पञ्चदश च॥ [२]

ऋक्सामे वै देवेभ्यो यज्ञायातिष्ठमाने कृष्णो रूपं
कृत्वापृक्रम्यातिष्ठतान्तेऽमन्यन्त यं वा इमे उपावृथ्स्यतः स इदं
भविष्यतीति ते उपांमन्नयन्त ते अहोरात्रयोर्महिमानमपनिधाय
देवानुपावर्ततामेष वा ऋचो वर्णो यच्छुक्लं कृष्णाजिनस्यैष
साम्नो यत्कृष्णमृक्सामयोः शिल्पे स्थ इत्याहर्क्सामे एवाव रुन्ध
एषः (१७)

वा अहो वर्णो यच्छुक्लं कृष्णाजिनस्यैष रात्रिया यत्कृष्णं
यदेवैनयोस्तत्र न्यक्तं तदेवाव रुन्धे कृष्णाजिनेन दीक्षयति
ब्रह्मणो वा एतद्रूपं यत्कृष्णाजिनं ब्रह्मणैवैनं दीक्षयतीमाश्रियं

शिक्षमाणस्य देवेत्याह यथायजुरेवैतद्गर्भो वा एष यद्वीक्षित उल्बं
वासः प्रोर्णुते तस्मात् (१८)

गर्भाः प्रावृता जायन्ते न पुरा सोमस्य क्रयादपोर्णीत यत्पुरा
सोमस्य क्रयादपोर्णीत गर्भाः प्रजानां परापातुंकाः स्युः क्रीते सोमे-
ऽपोर्णुते जायन्ते एव तदथो यथा वसीयाः सम्प्रत्यपोर्णुते तादृगेव
तदङ्गिरसः सुवर्गं लोकं यन्त ऊर्जं व्यभजन्त ततो यदत्यशिष्यत
ते शरा अभवन्नूगैर्वै शरा यच्छरमयी (१९)

मेखला भवत्यूर्जमेवाव रुन्धे मध्यतः सन्नह्यति मध्यत एवास्मा
ऊर्जं दधाति तस्मान्मध्यत ऊर्जा भुञ्जत ऊर्ध्वं वै पुरुषस्य नाभ्यै
मेध्यमवाचीनममेध्यं यन्मध्यतः संनह्यति मेध्यं चैवास्यामेध्यं च
व्यावर्तयतीन्द्रो वृत्राय वज्रम्प्राहरत्स त्रेधा व्यभवत्स्फ्यस्तृतीयं
रथस्तृतीयं यूपस्तृतीयम् (२०)

येऽन्तःशरा अशीर्यन्त ते शरा अभवन्तच्छराणां शरत्वं
वज्रो वै शराः क्षुत्खलु वै मनुष्यस्य भ्रातृव्यो यच्छरमयी मेखला
भवति वज्रेणैव साक्षात्क्षुध्मभ्रातृव्यम्मध्यतोऽपि हते त्रिवृद्धवति
त्रिवृद्धे प्राणस्त्रिवृतमेव प्राणम्मध्यतो यजमाने दधाति पृथ्वी
भवति रज्जुनाव्यावृत्त्यै मेखलया यजमानन्दीक्षयति योक्त्रेण
पत्नीं मिथुनत्वाय (२१)

यज्ञो दक्षिणामभ्यध्यायत्ताः समभवत्तदिन्द्रोऽचायत्सोऽमन्यत

यो वा इतो जनिष्यते स इदम्भविष्यतीति ताम्प्राविशत्तस्या
इन्द्र एवाजायत सौऽमन्यत यो वै मदितोऽपरो जनिष्यते
स इदम्भविष्यतीति तस्या अनुमृश्य योनिमाच्छिनत्सा
सूतवंशाभवत्तत्सूतवंशायै जन्म (२२)

तां हस्ते न्यवेष्टयत् ताम्मृगेषु न्यदधात्सा कृष्णविषाणाभवदिन्द्र
योनिंरसि मा मां हिंसीरिति कृष्णविषाणाम्प्र यच्छति सयोनिमेव
यज्ञं करोति सयोनिन्दक्षिणां सयोनिमिन्द्रं सयोनिन्त्वायं कृष्ये
त्वां सुसस्याया इत्याह तस्मादकृष्टपच्या ओषधयः पच्यन्ते
सुपिप्पलाभ्यस्त्वौषधीभ्य इत्याह तस्मादोषधयः फलं गृह्णन्ति
यद्धस्तेन (२३)

कण्डूयेत पामनम्भावुकाः प्रजाः स्युर्यथस्मयेत नग्नम्भावुकाः
कृष्णविषाणया कण्डूयतेऽपिगृह्य स्मयते प्रजानां गोपीथाय न
पुरा दक्षिणाभ्यो नेतोः कृष्णविषाणामव चृतेद्यत्पुरा दक्षिणाभ्यो
नेतोः कृष्णविषाणामवचृतेद्योनिः प्रजानां परापातुका स्यान्नीतासु
दक्षिणासु चात्वाले कृष्णविषाणाम्प्रास्यति योनिर्वै यज्ञस्य
चात्वालं योनिः कृष्णविषाणा योनावेव योनिन्दधाति यज्ञस्य
सयोनिन्त्वायं॥ (२४)

रुन्ध एष तस्माच्छ्रमयी यूपस्तृतीयमिधुनत्वाय जन्म हस्तेनाष्टाचत्वारिंशच्च॥ [३]

वाग्वै देवेभ्योऽपाक्रामद्यज्ञायातिष्ठमाना सा वनस्पतीन्प्राविशत्सै

वाग्वनस्पतिषु वदति या दुन्दुभौ या तूणवे या वीणायां
 यद्दीक्षितदण्डम्प्रयच्छति वाचमेवाव रुन्ध औदुम्बरो भवत्यूर्वा
 उदुम्बर ऊर्जमेवाव रुन्धे मुखेन सम्मितो भवति मुखत एवास्मा
 ऊर्ज दधाति तस्मान्मुखत ऊर्जा भुञ्जते (२५)

क्रीते सोमे मैत्रावरुणाय दण्डम्प्र यच्छति मैत्रावरुणो
 हि पुरस्तादृत्विग्न्यो वाचं विभजति तामृत्विजो यजमाने
 प्रतिं ष्ठापयन्ति स्वाहा यज्ञम्मनसेत्याहु मनसा हि पुरुषो
 यज्ञमभिगच्छति स्वाहा द्यावापृथिवीभ्यामित्याहु द्यावापृथिव्योर्हि
 यज्ञः स्वाहोरोरन्तरिक्षादित्याहान्तरिक्षे हि यज्ञः स्वाहा यज्ञं
 वातादारभ इत्याहायम् (२६)

वाव यः पवते स यज्ञस्तमेव साक्षादा रभते मुष्टी करोति वाचं
 यच्छति यज्ञस्य धृत्या अदीक्षिष्टायम्ब्राह्मण इति त्रिरुपाश्वाह
 देवेभ्य एवैनम्प्राह त्रिरुच्चैरुभयेभ्य एवैनं देवमनुष्येभ्यः प्राह न
 पुरा नक्षत्रेभ्यो वाचं वि सृजेद्यत्पुरा नक्षत्रेभ्यो वाचं विसृजेद्यज्ञं
 विच्छिन्द्यात् (२७)

उदितेषु नक्षत्रेषु व्रतं कृणुतेति वाचं वि सृजति यज्ञव्रतो वै
 दीक्षितो यज्ञमेवाभि वाचं वि सृजति यदि विसृजेद्विष्णवीमृचमनु
 ब्रूयाद्यज्ञो वै विष्णुर्यज्ञेनैव यज्ञं सं तनोति दैवीन्धियम्मनामह
 इत्याह यज्ञमेव तन्म्रदयति सुपारा नो असद्वश इत्याह व्युष्टिमेवाव

रुन्धे (२८)

ब्रह्मवादिनो वदन्ति होतॄव्यं दीक्षितस्य गृहा(३)इ न
 होतॄव्या(३)मिति हविर्वै दीक्षितो यज्जुहुयाद्यजमानस्यावदाय
 जुहुयाद्यत्र जुहुयाद्यज्ञपरुरन्तरियाद्ये देवा मनोजाता मनोयुज
 इत्याह प्राणा वै देवा मनोजाता मनोयुजस्तेष्वेव परोक्ष
 जुहोति तन्नेव हुतं नेवाहुतं स्वपन्तं वै दीक्षितं रक्षांसि
 जिघांसन्त्यग्निः (२९)

खलु वै रक्षोहाग्रे त्वं सु जागृहि वयं सु
 मन्दिषीमहीत्याहाग्निमेवाधिपां कृत्वा स्वपिति रक्षसामपहत्या
 अब्रत्यमिव वा एष करोति यो दीक्षितः स्वपिति त्वमग्रे व्रतपा
 असीत्याहाग्निर्यै देवानां व्रतपतिः स एवैनं व्रतमालम्भयति देव
 आ मर्त्येष्वेत्याह देवः (३०)

ह्येष सन्मर्त्येषु त्वं यज्ञेष्वीड्य इत्याहैतं हि यज्ञेष्वीड्यतेऽप
 वै दीक्षिताथ्सुषुपुषं इन्द्रियं देवताः क्रामन्ति विश्वे देवा अभि
 मामाववृत्रन्नित्याहेन्द्रियेणैवैनं देवताभिः सं नयति यदेतद्यजुर्न
 ब्रूयाद्यावन्त एव पशून्भि दीक्षेत् तावन्तोऽस्य पशवः स्यू
 रास्वेयत् (३१)

सोमा भूयो भवेत्याहापरिमितानेव पशून्व रुन्धे चन्द्रमसि मम
 भोगाय भवेत्याह यथादेवतमेवैनाः प्रति गृह्णाति वायवे त्वा वरुणाय

त्वेति॒ यदे॒वमे॒ता नानु॑दि॒शेदय॑थादे॒वतं॑ दक्षि॑णा गमये॒दा दे॒वता॑भ्यो
वृश्च्ये॒त यदे॒वमे॒ता अनु॑दि॒शति॑ यथादे॒वतमे॒व दक्षि॑णा गमयति॒ न
दे॒वता॑भ्य आ (३२)

वृश्च्य॒ते दे॒वीरा॑पो अ॒पां नपा॒दित्या॑ह॒ यद्वो॒ मेध्यं॑ य॒ज्ञिय॑
सदे॒वं तद्वो॒ माव॑ क्रमिष॒मिति॑ वावै॒तदा॑हाच्छि॒न्नं तन्तुं॑ पृथि॒व्या अनु॑
गेष॒मित्या॑ह॒ सेतु॑मे॒व कृ॒त्वात्ये॑ति॥ (३३)

भुञ्जतेऽयञ्छिन्त्याद्बुधेऽग्निराह देव इयं देवताभ्य आ त्रयस्त्रिंशच्च॥ [४]

दे॒वा वै दे॒वय॑ज॒नम॑ध्यव॒साय॑ दि॒शो न प्राजा॑नन्तेऽ३
न्यो॑न्यमुपा॒धाव॑न्त्वया॒ प्र जा॑नाम॒ त्वयेति॑ तेऽदि॒त्या स॑म॒ध्रिय॑न्त॒
त्वया॒ प्र जा॑ना॒मेति॑ साब्र॒वीद्वरं॑ वृ॒णै म॒त्प्रा॑यणा ए॒व वो य॒ज्ञा
मदु॑दयना अ॒सन्निति॑ तस्मा॑दादि॒त्यः प्रा॑यणी॒यो य॒ज्ञाना॑मादि॒त्य
उ॑दय॒नीयः प॒ञ्च दे॒वता॑ यजति॒ पञ्च दि॒शो दि॒शाम्प॒ज्ञात्यै॑ (३४)

अथो॒ पञ्चा॑क्षरा प॒ङ्क्तिः पाङ्क्तौ॑ य॒ज्ञो य॒ज्ञमे॒वाव॑ रुन्धे पथ्याऽं
स्व॒स्तिम॑यज॒न्प्राची॑मे॒व तया॑ दि॒शम्प्राजा॑नन्न॒ग्निना॑ दक्षि॒णा सोमे॑न
प्र॒तीची॑ स॒वित्रो॑दी॒चीम॑दि॒त्योर्ध्वा॑म्पथ्याऽं स्व॒स्तिं य॑जति प्राची॑मे॒व
तया॑ दि॒शम्प्रा जा॑नाति॒ पथ्याऽं स्व॒स्तिमि॑द्वाग्नी॒षोमौ॑ यजति॒ चक्षु॑षी
वा ए॒ते य॒ज्ञस्य॑ यद॒ग्नीषो॑मौ ताभ्या॑मे॒वानु॑ पश्यति (३५)

अ॒ग्नीषो॑मा॒विष्ठा॑ स॒वितारं॑ यजति स॒वितृ॑प्रसूत ए॒वानु॑
पश्यति॑ स॒वितारं॑मि॒ष्ट्वादिति॑ यजती॒यं वा अ॑दि॒तिर॒स्यामे॒व

प्रतिष्ठायानुं पश्यत्यदितिमिष्ट्वा मारुतीमृचमन्वाह मरुतो वै
 देवानां विशो देवविशं खलु वै कल्पमानम्मनुष्यविशमनुं
 कल्पते यन्मारुतीमृचमन्वाह विशां कृत्यै ब्रह्मवादिनो वदन्ति
 प्रयाजवदननूयाजम्प्रायणीयं कार्यमनूयाजवत् (३६)

अप्रयाजमुदयनीयमितीमे वै प्रयाजा अमी अनूयाजाः सैव
 सा यज्ञस्य सन्ततिस्तत्तथा न कार्यमात्मा वै प्रयाजाः प्रजानूयाजा
 यत्प्रयाजानन्तरियादात्मानमन्तरियाद्यदनूयाजानन्तरियात्प्रजामन्तरि
 खलु वै यज्ञस्य विततस्य न क्रियते तदनु यज्ञः परा भवति यज्ञं
 पराभवन्तं यजमानोऽनु (३७)

परा भवति प्रयाजवदेवानूयाजवत्प्रायणीयं कार्यम्प्रयाजवदननूयाज
 नात्मानमन्तरेति न प्रजां न यज्ञः पराभवन्ति न यजमानः
 प्रायणीयस्य निष्कास उदयनीयमभि निर्वपति सैव सा यज्ञस्य
 सन्ततिर्याः प्रायणीयस्य याज्या यत्ता उदयनीयस्य याज्याः
 कुर्यात्पराङ्मुं लोकमा रोहेत्प्रमायुकः स्याद्याः प्रायणीयस्य
 पुरोनुवाक्यास्ता उदयनीयस्य याज्याः करोत्यस्मिन्नेव लोके प्रति
 तिष्ठति॥ (३८)

प्रज्ञात्यै पश्यत्यनूयाजवद्यजमानोऽनु पुरोनुवाक्यास्ता अष्टौ च॥ [५]

कद्रूश्च वै सुपर्णी चात्मरूपयोरस्पर्धेता५ सा कद्रूः
 सुपर्णीमजयत्साब्रवीत्तृतीयस्यामितो दिवि सोमस्तमा हर

तेनात्मानं निष्क्रीणीष्वेतीयं वै कद्रूरसौ सुपर्णी छन्दांसि
सौपर्ण्याः साब्रवीदस्मै वै पितरौ पुत्रान्बिभृतस्तृतीयस्यामितो
दिवि सोमस्तमा हर तेनात्मानं निष्क्रीणीष्व (३९)

इति मा कद्रूरवोचदिति जगत्युदपतच्चतुर्दशाक्षरा सती
साप्राप्य न्यवर्तत तस्यै द्वे अक्षरे अमीयेताः सा पशुभिश्च दीक्षया
चागच्छत्तस्माज्जगती छन्दसाम्पशव्यतमा तस्मात्पशुमन्तं दीक्षोप
नमति त्रिष्टुगुदपतत्रयोदशाक्षरा सती साप्राप्य न्यवर्तत तस्यै द्वे
अक्षरे अमीयेताः सा दक्षिणाभिश्च (४०)

तपसा चागच्छत्तस्मात्त्रिष्टुभौ लोके माध्यंदिने सवने
दक्षिणा नीयन्त एतत्खलु वाव तप इत्याहुयः स्वं ददातीति
गायत्र्युदपतच्चतुरक्षरा सत्यंजया ज्योतिषा तमस्या अजाभ्यरुन्ध
तदजाया अजत्वः सा सोमं चाहरच्चत्वारि चाक्षराणि साष्टाक्षरा
समपद्यत ब्रह्मवादिनो वदन्ति (४१)

कस्मात्सत्याद्गायत्री कनिष्ठा छन्दसाः सती यज्ञमुखं
परीयायेति यदेवादः सोममाहरत्तस्माद्यज्ञमुखं पर्येत् तस्मात्तेजस्विनी
पृथ्वा द्वे सवने समगृह्णान्मुखेनैकं यन्मुखेन समगृह्णात्तदधयत्तस्माद्वे
सवने शुक्रवती प्रातःसवनं च माध्यंदिनं च तस्मात्तृतीयसवनं
ऋजीषमभि पुण्वन्ति धीतमिव हि मन्यन्ते (४२)

आशिरमव नयति सशुक्रत्वायाथो सम्भरत्येवैनत्तः

सोममाह्रियमाणं गन्धर्वो विश्वावसुः पर्यमुष्णात्स तिस्रो रात्रीः
परिमुषितोऽवसत्तस्मात्तिस्रो रात्रीः क्रीतः सोमो वसति ते देवा
अब्रुवन्स्त्रीकामा वै गन्धर्वाः स्त्रिया निष्क्रीणामेति ते वाचः
स्त्रियमेकहायनीं कृत्वा तया निरक्रीणन्त्सा रोहिद्रूपं कृत्वा
गन्धर्वेभ्यः (४३)

अपक्रम्यातिष्ठत्तद्रोहितो जन्म ते देवा अब्रुवन्नप
युष्मदक्रमीन्नास्मानुपावर्तते वि ह्वयामहा इति ब्रह्म गन्धर्वा
अवदन्नगायं देवाः सा देवान्गायत उपावर्तत तस्माद्गायन्तः स्त्रियः
कामयन्ते कामुका एनः स्त्रियो भवन्ति य एवं वेदाथो य एवं
विद्वानपि जन्येषु भवन्ति तेभ्य एव ददत्युत यद्वहुतयाः (४४)

भवन्त्येकहायन्या क्रीणाति वाचैवैनः सर्वया क्रीणाति
तस्मादेकहायना मनुष्या वाचं वदन्त्यकूटयाऽकर्णयाऽकाणया-
ऽश्लोण्याऽसप्तशफया क्रीणाति सर्वयैवैनं क्रीणाति यच्छ्वेतया
क्रीणीयाद्दुश्कर्मा यजमानः स्याद्यत्कृष्णयानुस्तरणी स्यात्प्रमायुको
यजमानः स्याद्यद्विरूपया वात्रघ्नी स्यात्स वान्यं जिनीयात्तं वान्यो
जिनीयादरुणया पिङ्गाक्ष्या क्रीणात्येतद्वै सोमस्य रूपः स्वयैवैनं
देवतया क्रीणाति॥ (४५)

निष्क्रीणीष्व दक्षिणाभिश्च वदन्ति मन्यन्ते गन्धर्वेभ्यो बहुतयाः पिङ्गाक्ष्या दशं च॥ [६]

तद्विरण्यमभवत्तस्मादद्ध्यो हिरण्यम्पुनन्ति ब्रह्मवादिनो वदन्ति

कस्मात्सत्यादन्स्थिकेन प्रजाः प्रवीयन्तेऽस्थन्वर्तीर्जायन्त इति
 यद्धिरण्यं घृतेऽवधाय जुहोति तस्मादन्स्थिकेन प्रजाः प्र वीयन्ते-
 ऽस्थन्वर्तीर्जायन्त एतद्वा अग्नेः प्रियं धाम यद्धृतं तेजो हिरण्यमियं
 ते शुक्र तनूरिदं वर्च इत्याह सतेजसमेवैनं सतनुम् (४६)

करोत्यथो सम्भरत्येवैनं यदबद्धमवदध्याद्गर्भाः प्रजानां
 परापातुकाः स्युर्बद्धमव दधाति गर्भाणां धृत्यै निष्टर्क्यम्बध्नाति
 प्रजानां प्रजननाय वाग्वा एषा यत्सोमक्रयणी जूरसीत्याह यद्धि
 मनसा जवते तद्वाचा वदति धृता मनसेत्याह मनसा हि वाग्धृता
 जुष्टा विष्णाव इत्याह (४७)

यज्ञो वै विष्णुर्यज्ञायैवैनां जुष्टां करोति तस्यांस्ते सत्यसंवसः
 प्रसव इत्याह सवितृप्रसूतामेव वाचमव रुन्धे काण्डेकाण्डे
 वै क्रियमाणे यज्ञं रक्षांसि जिघांसन्त्येष खलु वा
 अरक्षोहतः पन्था योऽग्रेष्व सूर्यस्य च सूर्यस्य चक्षुरारुहमग्रेरक्षणः
 कनीनिकामित्याह य एवारक्षोहतः पन्थास्तं समारोहति (४८)

वाग्वा एषा यत्सोमक्रयणी चिदसि मनासीत्याह
 शास्त्येवैनामेतत्तस्माच्छिष्टाः प्रजा जायन्ते चिदसीत्याह यद्धि
 मनसा चेतयते तद्वाचा वदति मनासीत्याह यद्धि मनसाभिगच्छति
 तत्करोति धीरसीत्याह यद्धि मनसा ध्यायति तद्वाचा (४९)

वदति दक्षिणासीत्याह दक्षिणा ह्येषा यज्ञियासीत्याह

यज्ञिया॑मे॒वैना॑ करोति क्ष॒त्रिया॑सीत्या॑ह क्ष॒त्रिया॑ ह्य॑षादितिरस्युभ॒यतः॑शी
यदे॒वाऽऽदित्यः॑ प्रा॒यणी॑यो य॒ज्ञाना॑मादित्य उ॒दय॑नीयस्तस्मा॑दे॒वमा॑ह
यदब॑द्धा स्यादय॑ता स्या॒द्यत्प॑दिब॒द्धानु॑स्तर॑णी स्यात्प्र॒मायु॑को
यज॑मानः स्यात् (५०)

यत्कर्ण॑गृही॒ता वा॒र्त्रघ्नी॑ स्या॒थ्स वा॒न्यं जि॑नीयात्तं वा॒न्यो
जि॑नीयान्मि॒त्रस्त्वा॑ प॒दि ब॑ध्ना॒त्वित्या॑ह मि॒त्रो वै शि॒वो
दे॒वाना॑न्तेनै॒वैना॑ प॒दि ब॑ध्नाति पू॒षाध्व॑नः पा॒त्वित्या॑हे॒यं वै
पू॒षेमा॑मे॒वास्या॑ अधि॒पाम॑कः सम॑ष्ट्या इन्द्रा॒याध्य॑क्षा॒येत्या॑हेन्द्र॑मे॒वास्या॑
अध्य॑क्षं करोति (५१)

अनु॑ त्वा मा॒ता म॑न्यता॒मनु॑ पितेत्या॒हानु॑मतयै॒वैन॑या क्रीणाति
सा दे॒वि दे॒वम॑च्छेहीत्या॑ह दे॒वी ह्य॑षा दे॒वः सोम॑ इन्द्रा॒य
सोम॑मित्या॒हेन्द्रा॑य हि सोम॑ आ॒ह्रिय॑ते यदे॒तद्य॑जुर्न ब्रूयात्परा॑च्ये॒व
सोम॑क्रय॑णीयाद्बु॒द्रस्त्वा॑ वर्तय॒त्वित्या॑ह रु॒द्रो वै क्रू॒रः (५२)

दे॒वाना॑न्तमे॒वास्यै॑ प॒रस्ता॑द्दधा॒त्यावृ॑त्त्यै क्रू॒रमि॑व वा ए॒तत्क॑रोति
यद्बु॒द्रस्य॑ की॒र्तय॑ति मि॒त्रस्य॑ प॒थेत्या॑ह शान्त्यै॑ वा॒चा वा ए॒ष वि
क्री॑णीते॒ यः सोम॑क्रय॑ण्या स्व॒स्ति सोम॑सखा पु॒नरे॑हि स॒ह र॒य्येत्या॑ह
वा॒चैव॑ वि॒क्रीय॑ पु॒नरा॑त्मन्वाचं ध॒त्तेऽनु॑पदासुकास्य॒ वाग्भ॑वति॒ य ए॒वं
वेद॑॥ (५३)

सतनुं विष्णव इत्याह स्मारोहति ध्यायति तद्वाचा यजमानः स्यात्करोति क्रूरो वेद॥—[७]

षट्पदान्यनु नि क्रामति षडहं वाङ्मातिं वदत्युत संवत्सरस्यायने
यावत्येव वाक्तामव रुन्धे सप्तमे पदे जुहोति सप्तपदा शक्करी
पशवः शक्करी पशूनेवाव रुन्धे सप्त ग्राम्याः पशवः सप्तारण्याः
सप्त छन्दाः स्युभयस्यावरुद्धौ वस्व्यसि रुद्रासीत्याह रूपमेवास्या
एतन्महिमानम् (५४)

व्याचष्टे बृहस्पतिस्त्वा सुमे रण्वत्वित्याह ब्रह्म वै
देवानाम्बृहस्पतिर्ब्रह्मणैवास्मै पशूनव रुन्धे रुद्रो वसुभिरा
चिकेतित्याहवृत्त्यै पृथिव्यास्त्वा मूर्धन्ना जिघर्मि देवयजन इत्याह
पृथिव्या ह्येष मूर्धा यदेवयजनमिडायाः पद इत्याहेडायाै ह्येतत्पदं
यत्सोमक्रयण्यै घृतवति स्वाहा (५)

इत्याह यदेवास्यै पदाद्धृतमपीड्यत तस्मादेवमाह
यदध्वर्युरनग्नावाहुतिं जुहुयादन्धोऽध्वर्युः स्याद्रक्षांसि यज्ञः
हन्युरहिरण्यमुपास्य जुहोत्यग्निवत्येव जुहोति नान्धोऽध्वर्युर्भवति
न यज्ञः रक्षांसि घ्नन्ति काण्डेकाण्डे वै क्रियमाणे यज्ञः
रक्षांसि जिघांसन्ति परिलिखितः रक्षः परिलिखिता अरांतय
इत्याह रक्षसामपहत्यै (५६)

इदमहः रक्षसो ग्रीवा अपि कृन्तामि योऽस्मान्द्वेष्टि यं
च वयं द्विष्म इत्याह द्वौ वाव पुरुषौ यं चैव द्वेष्टि यश्चैनं
द्वेष्टि तयोरेवानन्तरायं ग्रीवाः कृन्तति पशवो वै सोमक्रयण्यै

पदं यावत्स्मृतं सं वपति पशून्नेवाव रुन्धेऽस्मे राय इति सं
वपत्यात्मानमेवाध्वर्युः (५७)

पशुभ्यो नान्तरेति त्वे राय इति यजमानाय प्र यच्छति
यजमान एव रयिं दधाति तोते राय इति पर्त्रिया अर्धो वा
एष आत्मनो यत्पत्नी यथा गृहेषु निधत्ते तादृगेव तत्त्वष्टीमती
ते सपेयेत्याह त्वष्टा वै पशूनाम्मिथुनानां रूपकद्रूपमेव पशुषु
दधात्यस्मै वै लोकाय गार्हपत्य आ धीयतेऽमुष्मा आहवनीयो
यद्गार्हपत्य उपवपेदस्मिँल्लोके पशुमान्थस्याद्यदाहवनीये-
ऽमुष्मिँल्लोके पशुमान्थस्यादुभयोरुप वपत्युभयोरैवेन लोकयोः
पशुमन्तं करोति॥ (५८)

महिमानुः स्वाहापंहत्या अध्वर्युर्धीयते चतुर्विंशतिश्च॥ [८]

ब्रह्मवादिनो वदन्ति विचित्यः सोमा (३) न विचित्या (३)
इति सोमो वा ओषधीनां राजा तस्मिन् यदापन्नं ग्रसितमेवास्य
तद्यद्विचिनुयाद्यथास्याद्वसितं निष्विदति तादृगेव तद्यन्न
विचिनुयाद्यथाक्षत्रापन्नं विधावति तादृगेव तत्क्षोधुकोऽध्वर्युः
स्यात्क्षोधुको यजमानः सोमविक्रयिन्सोमं शोधयेत्येव
ब्रूयाद्यदीतरम् (५९)

यदीतरमुभयेनैव सोमविक्रयिणमर्पयति तस्मात्सोमविक्रयी
क्षोधुकोऽरुणो ह स्माहौपवेशिः सोमक्रयण एवाहं तृतीयसवनमव

रुन्धे इति पशूनां चर्मन्मिमीते पशूनेवाव रुन्धे पशवो हि तृतीयः सवनं यङ्कामयेतापशुः स्यादित्यृक्षतस्तस्य मिमीतर्क्षं वा अपशव्यमपशुरेव भवति यं कामयेत पशुमान्थस्यात् (६०)

इति लोमतस्तस्य मिमीतैतद्वै पशूनां रूपं रूपेणैवास्मै पशूनव रुन्धे पशुमानेव भवत्यपामन्ते क्रीणाति सरंसमेवैनं क्रीणात्यमात्योऽसीत्याहामैवैनं कुरुते शुक्रस्ते ग्रह इत्याह शुक्रो ह्यस्य ग्रहोऽनसाच्छं याति महिमानमेवास्याच्छं यात्यनसा (६१)

अच्छं याति तस्मादनोवाह्यं समे जीवनं यत्र खलु वा एतं शीर्ष्णा हरन्ति तस्माच्छीर्षहार्यं गिरौ जीवनमभि त्यं देवः संवितारमित्यतिच्छन्दसर्चा मिमीतेऽतिच्छन्दा वै सर्वाणि छन्दांसि सर्वेभिरेवैनं छन्दोभिर्मिमीते वर्ष्म वा एषा छन्दसां यदतिच्छन्दा यदतिच्छन्दसर्चा मिमीते वर्ष्मैवैनं समानानां करोत्येकैकयोऽसर्गम् (६२)

मिमीतेऽयांतयाम्नियायातयाम्नियैवैनंमिमीते तस्मान्नानावीर्या अङ्गुलयः सर्वास्वङ्गुष्ठमुप नि गृह्णाति तस्मात्समावद्वीर्योऽन्याभिरङ्गुलिभिस्तस्मात्सर्वा अनु सं चरति यत्सह सर्वाभिर्मिमीत सञ्श्लिष्टा अङ्गुलयो जायेरन्नेकैकयोऽसर्गमिमिमीते तस्माद्विभक्ता जायन्ते पञ्च कृत्वो यजुषा मिमीते पञ्चाक्षरा पङ्क्तिः पाङ्क्तो यज्ञो

य॒ज्ञमे॒वाव॑ रु॒न्धे॒ पञ्च॒ कृ॒त्वंस्तू॒ष्णीम् (६३)

द॒श॒ सम्प॑द्यन्ते द॒शाक्ष॑रा वि॒राड॑न्नं वि॒राड्वि॑राजै॒वान्नाद्य॑म॒वं रु॒न्धे॒
यद्य॑जु॒षा॒ मि॒मी॑ते भू॒तमे॒वाव॑ रु॒न्धे॒ यत्तू॒ष्णीम्भ॑वि॒ष्यद्य॑द्वै ता॒वाने॒व
सोमः॑ स्या॒द्याव॑न्त॒म्मि॒मी॑ते यज॑मानस्यै॒व स्या॒न्नापि॑ स॒दस्या॑नां
प्र॒जाभ्य॑स्त्वेत्यु॒प॒ समू॑हति स॒दस्या॑ने॒वान्वाभ॑जति॒ वास॒सोप॑ नह्यति
सर्व॑दे॒वत्य॑ वै (६४)

वा॒सः॒ सर्वा॑भिरे॒वेन॑ दे॒वता॑भिः॒ सम॑र्धयति प॒शवो॒ वै सोमः॑
प्रा॒णाय॑ त्वेत्यु॒प॒ नह्य॑ति प्रा॒णमे॒व प॒शुषु॑ दधाति व्या॒नाय॑ त्वेत्यनु॑
शृ॒न्थति॑ व्या॒नमे॒व प॒शुषु॑ दधाति॒ तस्मा॑त्स्व॒पन्त॑ प्रा॒णा न
ज॑हति॥ (६५)

इ॒तर॑म्पशु॒मान्स्या॑द्या॒त्यन॑सो॒त्सर्ग॑न्तूष्णी॑ सं॒वदे॒वत्य॑ वै त्रय॑स्त्रि॑श॒च॥ [९]

यत्क॒लया॑ ते श॒फेन॑ ते क्री॒णानी॑ति प॒णेता॑गोअ॒र्घ॑ सोमं॑
कुर्या॑दगोअ॒र्घ॑ यज॑मान॒मगो॑अ॒र्घम॑ध्व॒र्युङ्गो॑स्तु म॒हिमा॑नं॒ नाव॑ तिरे॒द्रवा॑
ते क्री॒णानी॑त्ये॒व ब्रू॑याद्गोअ॒र्घमे॒व सोमं॑ क॒रोति॑ गोअ॒र्घ॑ यज॑मानं
गोअ॒र्घम॑ध्व॒र्युन्न॑ गोम॒हिमा॑न॒मव॑ ति॒रत्य॑जया॑ क्री॒णाति॑ स॒तप॑समे॒वेन॑
क्री॒णाति॑ हि॒रण्ये॑न क्री॒णाति॑ स॒शुक्र॑मे॒व (६६)

ए॒नं क्री॒णाति॑ धे॒न्वा क्री॑णाति॒ साशि॑रमे॒वेन॑ क्री॒णात्यृष॑भेण
क्री॒णाति॑ सेन्द्र॑मे॒वेन॑ क्री॒णात्य॑न॒डुहा॑ क्री॒णाति॑ वहि॒र्वा अ॑न॒ड्वान्

वहि॑नै॒व वहि॑ य॒ज्ञस्य॑ क्रीणाति मिथु॑नाभ्या॑ क्रीणाति
मिथु॑नस्याव॑रुद्धौ वास॑सा क्रीणाति सर्व॑दे॒वत्य॑ वै वासः॒
सर्वा॑भ्य ए॒वैनं॑ दे॒वता॑भ्यः क्रीणाति द॒श सम्प॑द्यन्ते द॒शाक्ष॑रा
वि॒राडन्न॑ वि॒राड्विराजै॑वान्नाद्य॒मव॑ रुन्धे (६७)

तप॑सस्त॒नूर॑सि प्र॒जाप॑ते॒र्वर्ण॑ इत्या॑ह प॒शुभ्य॑ ए॒व तद॑ध्व॒र्युर्नि
हु॑त आ॒त्मनो॑ऽना॒व्रस्का॑य गच्छ॑ति श्रियं प्र प॒शूना॑प्नोति य ए॒वं वेद॑
शु॒क्रं ते शु॒क्रेण॑ क्रीणा॒मीत्या॑ह यथा॒यजु॑रे॒वैतद्दे॒वा वै येन॑ हि॒रण्येन॑
सोम॑म॒क्रीण॑न्तद॒भीष॑हा पुन॒राद॑दत् को हि तेज॑सा वि॒क्रेष्य॑त् इति॒
येन॑ हि॒रण्येन॑ (६८)

सोमं॑ क्रीणी॒यात्तद॑भीषहा पुन॒रा द॑दीत् तेज॑ ए॒वात्म॑न्य॒त्तेऽस्मे
ज्योतिः॑ सोम॒विक्र॑यिणि तम॑ इत्या॑ह ज्योति॑रे॒व यज॑माने दधाति
तम॑सा सोम॒विक्र॑यिणं॒मर्प॑यति यदनु॑पग्रथ्य ह॒न्याद॑न्द्शूका॒स्ताः
समा॑ः सर्पाः स्यु॒रिद॑म॒हः सर्पा॑णां द॒न्द्शूका॑नां ग्री॒वा उप॑
ग्र॒ध्नामी॑त्या॒हाद॑न्द्शूका॒स्ताः समा॑ः सर्पा भ॑वन्ति तम॑सा
सोम॒विक्र॑यिणं वि॒ध्यति॑ स्वानं (६९)

भ्राजे॑त्या॒हैते वा अ॒मुष्मि॑ल्लोके सोमं॑म॒रक्ष॑न्तेभ्यो॒
ऽधि॒ सोम॑मा॒हर॑न् यदे॒तेभ्यः॑ सोम॒क्रय॑णान्ना॒नुदि॑शेद॒क्रीतो॑
ऽस्य॒ सोमः॑ स्या॒न्नास्यै॑ते॒ऽमुष्मि॑ल्लोके सोमः॑ र॒क्षेयु॑र्यदे॒तेभ्यः॑
सोम॒क्रय॑णाननुदि॒शति॑ क्री॒तोऽस्य॒ सोमो॑ भवत्ये॒तेऽस्या॒मुष्मि॑ल्लोके

सोमं रक्षन्ति॥ (७०)

सशुक्रमेव रुन्ध इति येन हिरण्येन स्वान् चतुश्चत्वारिंशच्च॥ [१०]

वारु॒णो वै क्री॒तः सोम॒ उप॑न॒द्धो मि॒त्रो न ए॒हि सु॒मित्र॑धा॒
इत्या॒ह शान्त्या॒ इन्द्र॑स्यो॒रुमा वि॑श दक्षि॒णमि॒त्याह दे॒वा वै
यं सोम॒मक्री॑ण॒न्तमिन्द्र॑स्यो॒रौ दक्षि॑ण॒ आसा॑दयन्नेष खलु वा
ए॒तर्हीन्द्रो॒ यो यज॑ते॒ तस्मा॑दे॒वमा॒होदायु॑षा स्वा॒युषे॒त्याह दे॒वता॑
ए॒वान्वा॒रभ्यो॑त् (७१)

तिष्ठ॒त्युर्व॑न्तरि॒क्षमन्वि॑हीत्या॒हान्तरि॑क्षदे॒वत्यो ३ ह्ये॑तर्हि सोमो-
ऽदि॒त्याः सदो॑ऽस्यदि॒त्याः सद॒ आ सी॑देत्या॒ह यथा॑य॒जुरे॒वैतद्वि॑ वा
ए॒नमे॒तदर्ध॑यति॒ यद्वा॑रुणं सन्त॑म्मै॒त्रं क॒रोति॑ वा॒रुण्य॑र्चा सा॒दयति॑
स्वयै॒वैनं॑ दे॒वता॑या॒ सम॑र्धयति॒ वासं॑सा प॒र्यान॑ह्यति॒ सर्वदे॒वत्यं॑ वै
वा॒सः सर्वा॑भिरे॒व (७२)

ए॒नं दे॒वता॑भिः सम॑र्धयत्यथो रक्ष॑सामप॑हत्यै वने॑षु व्य॑न्तरि॒क्षं
तता॑नेत्या॒ह वने॑षु हि व्य॑न्तरि॒क्षं त॒तान् वाज॑म॒र्वथि॑स्वत्या॒ह वाज॑ः
ह्य॒र्वथ्सु॑ पयो॑ अ॒घ्निया॑स्वित्या॒ह पयो॑ ह्य॒घ्निया॑सु ह॒थ्सु क्र॑तुमि॒त्याह
ह॒थ्सु हि क्र॑तुं वरु॑णो वि॒श्वं॒ग्निमि॒त्याह वरु॑णो हि वि॒श्वं॒ग्निन्दि॒वि
सूर्य॑म् (७३)

इत्या॒ह दि॒वि हि सूर्य॑ः सोम॒मद्रा॑वि॒त्याह ग्रा॒वा॒णो वा
अ॒द्रय॑स्तेषु वा ए॒ष सोमं॑ दधाति॒ यो यज॑ते॒ तस्मा॑दे॒वमा॒होदु॑ त्यं

जा॒तवे॑दस॒मिति॑ सौ॒र्यर्चा॑ कृ॒ष्णाजि॑नम॒प्रत्यान॑ह्यति॒ रक्ष॑साम॒पंह॒त्या॒
उ॒स्त्रावे॑तं धू॒रषा॑ह॒वित्या॑ह यथा॒यजु॑रे॒वैतत्प्र॑ च्य॒वस्व॑ भुव॒स्पत॑
इत्या॑ह भू॒ताना॑ ५ हि (७४)

ए॒ष प॒तिर्वि॒श्वान्य॑भि धा॒मानि॑त्या॒ह वि॒श्वानि॑ ह्ये ३ षो॒-
ऽभि धा॒मानि॑ प्र॒च्यव॑न्ते मा त्वा॑ परि॒परी॑ वि॒द॒दित्या॑ह यदे॒वादः
सोम॑मा॒ह्रिय॑माणं गन्ध॒र्वो वि॒श्वार॑व॒सुः पर्य॑मु॒ष्णात्तस्मा॑दे॒वमा॑हा॒परि॑मोषा॒य
यज॑मानस्य स्व॒स्त्यये॑न्य॒सीत्या॑ह यज॑मानस्यै॒वैष य॒ज्ञस्या॑न्वा॒रम्भो॑-
ऽन॑व॒छित्यै॑ वरु॒णो वा ए॒ष यज॑मानम॒भ्यैति॑ यत् (७५)

क्री॒तः सोम॑ उप॒नद्धो॑ नमो॑ मि॒त्रस्य॑ वरु॒णस्य॑ चक्ष॑स
इत्या॑ह शान्त्या॒ आ सोमं॑ वह॑न्त्य॒ग्निना॑ प्र॒ति तिष्ठ॑ते तौ स॒म्भवं॑न्तौ
यज॑मानम॒भि सम्भ॑वतः पु॒रा खलु॑ वावैष मे॒धाया॑त्मानंमा॒रभ्य॑ चरति॒
यो दी॑क्षि॒तो यद॑ग्री॒षोमी॑य॒म्पशु॑मा॒लभ॑त आ॒त्मनि॑ष्क्रय॑ण ए॒वास्य॑ स
तस्मा॑त्तस्य॒ नाश्य॑ पुरु॒षनि॑ष्क्रय॑ण इव॒ ह्यथो॑ खल्वा॒हुरग्री॑षोमा॒भ्यां
वा इन्द्रो॑ वृ॒त्रम॑ह॒न्निति॑ यद॑ग्री॒षोमी॑य॒म्पशु॑मा॒लभ॑ते वा॒र्त्रघ्न॑ ए॒वास्य॑
स तस्मा॑द्वा॒श्यां वा॒रुण्य॑र्चा परि॑ चरति॒ स्वयै॑वेन॑ दे॒वत॑या॒ परि॑
चरति॥ (७६)

अ॒न्वा॒रभ्यो॑त्स॒र्वाभिरे॒व सूर्यं॑ भू॒ताना॑ ५ ह्येति॑ यदा॑हुः स॒प्तवि॑ंशतिश्च॥ [११]

यदु॒भौ दे॒वासुरा॑ मि॒थस्तेषा॑ सु॒वर्गं॑ यद्वा अनी॑शानः पु॒रोह॑विषि॒ तेभ्यः॑ सो॒त्तर॑वेदि॒र्बद्धं॑ दे॒वस्याभि॑ ५
शिरो॑ वा एका॑दश॥ [१२] यदु॒भावि॑त्या॒ह दे॒वानां॑ य॒ज्ञो दे॒वेभ्यो॑ न रथा॑य॒ यज॑मानाय॒

पुस्तं दुर्वाचीन्नवपञ्चाशत्॥59॥ यदुभौ दुह एवैनौ॥

This PDF was downloaded from <http://stotrasamhita.github.io>.

GitHub: <http://stotrasamhita.github.io> | <http://github.com/stotrasamhita>

Credits: <http://stotrasamhita.github.io/about/>
